

Stranačka podela plena

Slaviša Orlović

Bez partijske knjižice je gotovo nemoguće učešće u obavljanju javnih poslova, što narušava sistem vrednosti i zasluga i ohrabruje lojalnost i poslušnost.

Partokratija znači stanje u kojem političke partije dominiraju državom i koloniziraju sve segmente društva, od javne administracije (državne uprave, javnih preduzeća, javnih servisa, upravnih odbora), do svih ustanova obrazovanja, medija, kulture itd. To znači da se političke partije ponašaju kao patroni a individue kao klijenti. Bez partijske knjižice je gotovo nemoguće učešće u obavljanju javnih poslova. U takvim uslovima građani shvataju da je narušen sistem vrednosti i sistem zasluga (meritokratija), i da dominiraju partijsko članstvo, lojalnost i poslušnost.

Istina je da značajan broj članova političkih partija nema nikakvih neposrednih koristi, povlastica i privilegija zahvaljujući svom članstvu u partiji. Međutim, u najvećem broju slučajevima, učlanjivanje u partije se dešava proračunato. Svaka vlast nastoji da nagradi stranačke aktiviste visokim položajima i polazi od pretpostavke da će njenu politiku najbolje sprovesti njeni kadrovi. Zato je kod nas ustaljena praksa da svaka partija kada dođe na vlast nastoji da dovede što više svojih ljudi. Za postavljanje na javne funkcije partijska pripadnost se smatra dominantnim kriterijumom, a ako imenovani kadar ima još i kakvu-takvu kvalifikaciju, tada se stvar smatra potpuno čistom. Kod sastavljanja koalicionih vlada u prethodnom periodu je glavno pitanje bila podela "plena" unutar same vlade, odnosno podela ministarskih resora strankama koje ulaze u vladu. Jedno od pitanja koje izaziva najveće interesovanje prilikom formiranja vlada je da li će svaka stranka u okviru vladajuće koalicije preuzeti određeni broj ministarstava, javnih preduzeća, ustanova, i njima sama upravljati sa svojim ministrima, državnim sekretarima, ranije i pomoćnicima ministara iz iste stranke, ili će se ministarstvima upravljati zajednički, po principu - ako je ministar iz jedne stranke, da zamenik ministra bude iz druge stranke. Političke partije u Srbiji u prvom krugu

odluka nakon izbora neprikosnovenno odlučuju o razmeštanju svojih ljudi na 250 poslaničkih mesta u parlamentu, na 18 do 30-ak ministarskih mesta u vladi, 100 do 150 mesta državnih sekretara i pomoćnika ministara (koji nisu izabrani konkursom). Ministarstvo može imati jednog ili više državnih sekretara koje na predlog ministra postavlja i razrešava vlada. Takođe, ministar može imati najviše tri posebna savetnika. Vlada, odnosno, ministarstva su osnovala i brojne agencije. Kako bi situirale svoje kadrove, kada dođe do promene partija na vlasti ili preraspodele resora, partije pribegavaju uvođenju novih funkcija, za njihove kadrove ako se zatečeni kadrovi ne mogu smeniti.

Nakon ministarskih mesta, upravni odbori i direktorska mesta u javnim preduzećima su možda sledeći glavni plen političkih partija i to postaje takođe veoma važan segment koalicionih ugovora između stranaka na vlasti. Stranke, po pravilu, na ta mesta dovode pouzdane partijske članove ili simpatizere. U Srbiji, partije na vlasti imenuju direktore i članove upravnih odbora za tridestak javnih preduzeća u koja razmeste između dvesta i trista svojih ljudi. Kada se ovome dodaju još javna i komunalna preduzeća pokrajina, gradova i opština dobije se veoma veliki broj mesta.

Postavljanjem svojih kadrova, bez obzira na to da li je reč o članovima stranaka ili osobama bliskim partijama, stranke, između ostalog, kontrolišu najveći deo finansijskih tokova u zemlji. Delegiranjem svojih kandidata u upravne odbore stranke obezbeđuju kontrolu nad poslovanjem preduzeća, što im omogućava da kroz razne donacije steknu i pozamašnu dobit. Takav milje odlična je podloga za korupciju.

Situirati partijske kadrove i promovisati interese svojih finansijera su dve nove funkcije političkih partija. To su dovoljni razlozi da partije uzurpiraju državne institucije. Partije udahnuju život, ali češće kao da piju krv političkim institucijama. Nakon izbora partije koje formiraju vladu „polazu“ pravo da zagospodare državom i da zaposednu i prisvoje javno dobro i javne službe. Oligarsi i tajkuni, ponikli u starom režimu tajno podržavaju i koriste ove kanale i mehanizme sprege biznisa i politike (novca i vlasti) finansirajući gotovo sve partije. Partije svojim finansijerima obezbeđuju ili štite monopolističku poziciju, nameštaju poslove, tendere, aukcije (privatizacija), donose povoljne zakone, ili ne donose nepovoljne, ne preispituju način sticanja bogatstva i za mnogo toga gledaju im kroz prste.

Podela plena”, međutim, ne završava se samo podelom mesta u vladi i državnoj upravi već partije svoje ljude postavljaju i u diplomatiji, javnim i komunalnim preduzećima, institutima, agencijama, fondovima,

zdravstvu, socijalnim i kulturnim centrima, studentskim domovima, veterinarskim stanicama, školama, pozorištima, bolnicama, zatvorima, službama za održavanje spomenika i memorijalnih parkova... U partokratiji, dakle, nema partijama nezaposednutog prostora.

broj 3073/ 19.11.2009.